

A vár életére utaló gazdasági objektumok és épületnyomok elsősorban a két belső védelmi vonal közé eső területen kerültek elő, a Fő utca 37. és 12. sz. között. A belső palánkvonalon belül kutatások nem folytak. A kora újkori objektumok többsége nagy méretű gödör volt, de a Szentháromság-szobor közelében egy cölöpös szerkezetű, paticsfalú ház nyomai is előkerültek. Felszíni leletgyűjtés során kora újkori kályhacsempe- és fazéktöredékeket találtunk a Templomkert D-i harmadában, leginkább a Szondi kiállítóhelyet É-ről határoló veteményes területén.

Úgy tűnik, hogy a mai templom környéke a kora újkorban nem volt beépítve, s ez az üres sáv választotta el a palánkvárat a kora újkori temetőtől. Az 1600 körülre keltezhető temető kb. 20 sírja pusztult el a csatornaárok ásásakor a Petőfi és a Fő utca találkozásánál, de még a Fő utca burkolata alatt. A temető legnyugatabbi sírjai a Kálváriától (Templomkert K-i széle) indultak és kb. 120–150 m hosszan folytatódtak K-i irányban. Az építkezések nagy valószínűséggel a temető D-i harmadát bolygatták, épületnyomok nem kerültek elő. Ha volt is templom – az írott adatok szerint kellett lenni – az vagy az előkerült síroktól É-abra helyezkedett el, vagy ez a temető már nem a templom körül létesült. A temetkezések viszonylag gazdagok voltak. A feltárt síroknál pártát, féldrágaköves hajtúket, ruha-kapcsokat stb. figyeltünk meg.

Munkatársak: Vargha Mária, Szalai Emese, Nagy László Attila, Nagy Szabolcs Balázs, Bognár Katalin Boglárka, Herbst Anna, Király Attila, Kovács Bianka, Náday Zsófia régészhallgatók (ELTE BTK).

MORDOVIN MAXIM – ZANDLER KRISZTIÁN

70. Drégelypalánk határa (Nógrád megye) Pa

Babat-pusztá 1. (KÖH 80645): Az 1950-es évek óta ismert lelőhely Hont és Drégelypalánk között, a két település közti K–Ny-i irányú 2-es sz. műút D-i oldalán, az É–D-i irányú Csitári-patak völgyének K-i oldalán húzódó dombosor egyik tagján, a Hont-Csitár lelőhelytől 1 km-re D-re, tovább a földúton található.

2011 júniusában Hont és Drégelypalánk községek szennyvízberuházásához kapcsolódóan végeztünk gyűjtést a felső őskőkori lelőhelyen, mely már évek óta nincs művelés alatt. A rajta keresztül húzódó löszös földútból még mindig mosódnak ki pattintott kőeszközök és gyártási hulladékok. A 10 db, zömében hidrokvarcit leletből érdemes említeni egy mindkét élén retusált pengét.

Topóka-dűlő (KÖH 80651): A lelőhely Drégelypalánk Ny-i szélén, attól közvetlenül D-re, az Ipolyt K–Ny-i irányban kísérő terasz D-i lejtőjén, a 2-es sz. műúttól 800 m-re D-re található szántón, az egykori Szondi-kápolnához vezető fákkal övezett É–D-i irányú földút K-i oldalán található, a dombgerinc D-i lejtőjén, a kápolna alatt. A lelőhely relatív magassága a völgytalphoz képest 80 m. 2011 májusában Hont és Drégelypalánk községek szennyvízberuházásához kapcsolódóan terepbejárás során találtuk a felső őskőkori, gravetti kultúrába tartozó lelőhelyet, melynek D-i része művelés (napraforgó) alatt állt. Viszonylag sok, fehér patinával borított pattintott követ

gyűjtöttünk. A leletek közül érdemes kiemelni egy radiolaritból készült tompított hátú pengét és egy hidrokvarcit pengevarakót.

Munkatársak: Király, Attila, Szalai Emese és Mordovin Maxim.

ZANDLER KRISZTIÁN

71. Dunaalmás, Almásfüzitő – Dunaalmás vasútvonal (KÖH 45176) (Komárom-Esztergom megye) Ő

A lelőhely a községtől Ny-ra található, a Komárom–Esztergom vasútvonal mellett, az Almásfüzitő és Dunaalmás közötti műútól É-ra, további része átnyúlik az úttól D-re eső területekre is. Az Almásfüzitő és Süttő vasútállomások között végzett optikai kábelfektetés érintette a lelőhelyet, ahol a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Múzeumainak Igazgatósága a kivitelezéssel egy időben végezte el a nyomvonalban előkerült objektum feltárását.

A vezetékárok ásása során egy ÉNy–DK-i irányú árkot bontottunk ki, amely 20–30 cm-rel mélyedt a bolygatatlan sárga színű homokos altalajba. Benne csak néhány, közelebbről meghatározhatatlan őskori edénytöredék volt, illetve néhány állatcsont. A közeli hányórészekon további szórványos edénytöredékeket találtunk, más objektumot azonban nem. A leletanyag a tatai Kuny Domokos Megyei Múzeumba került.

LÁSZLÓ JÁNOS

72. Dunaföldvár, Duna-part (Tolna megye) Kk, Kú

2011. szeptember 19-én bejelentés érkezett, mely szerint helyi lakos a Duna alacsony vízállásánál két hajóroncs előbukkanására hívta fel a Wosinsky Mór Múzeum figyelmét. Szeptember 20-án reggel a helyszínen átadta azt a bordadarabot, melyet elvitt, nehogy ellopja valaki. A Zöld-zátónynál található roncsot állítása szerint évekkel ezelőtt jelentette a múzeumnak, akik ki is szálltak a helyszínre. Mint újkori vízimalom került a múzeum figyelmébe a roncs.

Mindkét lelőhelyet megvizsgáltuk, rajtuk kívül egy cölöp-építményt is dokumentáltunk. A két hajóból famaradványokat vettünk dendrokronológiai keltezéshez.

A terület kéziratos térképei¹⁶ alapján megállapítható, hogy a Kendergyári-lejáró (Felső Rév) valószínűleg folyamatosan fontos szerepet töltött be a hajózásban, illetve a malmok művelésében. A mélyút és a Zöld-zátóny hajózásban betöltött szerepét feltételezni lehet. A sziget alatti szakasz a jó megközelíthetősége miatt alkalmas kikötőhely lehetett. Meglepő módon egyik térkép sem ábrázol kimondottan kikötőt Dunaföldvár területén. A zátóny hajózási akadályként egyrészt hajótörések helyszíne, másrészt sodródó roncsok gyűjtőhelye.

Kendergyári lejáró (KÖH 78261): Az egykori kendergyári D-i oldalán egy dűlőt vezet a Duna partjára. Az út végében

16 A Kalocsai főegyházmegyei levéltár Duna-térképe, 1763; Helytartótanács térképtára, 1775, 1798, 1820; Duna-térkép 1806, 1817, 1833.